

Veiligheidsconsulenten in BelRAI

Auteur: Bert Paepen (Pyxima NV) – bert.paepen@pyxima.com

Datum: 14/01/2011

De veiligheidsconsulent vervult een belangrijke functie in het kader van het privacy beleid in BelRAI. Veiligheidsconsulenten zijn in feite de “inspecteurs” die toezien op het correct naleven van het privacy beleid.

1 Rol van de veiligheidsconsulent

Het is de verantwoordelijkheid van de veiligheidsconsulent toe te zien op de correcte toepassing van het privacy beleid binnen een bepaalde zorgorganisatie. Hij of zij is de onafhankelijke persoon waar zorgverleners of cliënten terecht kunnen bij eventuele problemen of vragen in verband met de privacy (passieve functie) maar die ook proactief controles uitvoert (actieve functie).

2 Organisatie

Er zijn een aantal personen die toezicht uitoefenen op het BelRAI veiligheidsbeleid:

1. **Algemene veiligheidsconsulent:** controleert of technisch de nodige maatregelen zijn getroffen om het globale privacy- en veiligheidsbeleid af te dwingen. Alain Quewet (FOD Volksgezondheid) is de BelRAI veiligheidsconsulent. Het BelRAI veiligheidsbeleid werd uitgewerkt door Bert Paepen (Pyxima) en gecontroleerd door de informatieveiligheidsconsulent van het eHealth-platform, Hans Wierdsma.
2. **Verantwoordelijk geneesheer:** werkt samen met de veiligheidsconsulent om het globale veiligheidsbeleid op medisch vlak te controleren.
3. **Veiligheidsconsulent van een organisatie** (=groep in BelRAI): kijkt toe op de concrete toepassing van het veiligheidsbeleid binnen de organisatie.

Dit document heeft het verder alleen over de veiligheidsconsulent van een organisatie.

De rol van veiligheidsconsulenten in BelRAI wordt **hiërarchisch** ingevuld, in overeenstemming met de groepshiërarchie:

- De algemene veiligheidsconsulent wordt aangesteld door de FOD Volksgezondheid, opdrachtgever van het BelRAI project, na machtiging door de Privacy Commissie.
- De veiligheidsconsulent van een organisatie wordt aangesteld door het management van de organisatie, na machtiging door de veiligheidsconsulent van de hoger liggende organisatie.
- Indien er geen hogere organisatie is, gebeurt de machtiging door de algemene BelRAI veiligheidsconsulent.

Organisaties die al een veiligheidsconsulent hebben, bv. ziekenhuizen, kunnen deze consulent de bijkomende opdracht geven van veiligheidsconsulent voor BelRAI. Andere organisaties dienen een aparte veiligheidsconsulent aan te stellen.

3 Taken

De taken van de veiligheidsconsulenten binnen BelRAI zijn, onder andere:

- Machtigen van de veiligheidsconsulenten voor onderliggende organisaties (dit kan binnen de BelRAI webtoepassing).
- Bijhouden van de CV's en informatie over diploma's en opleidingen van deze veiligheidsconsulenten.
- Bijhouden van een register van wie toegang heeft tot BelRAI binnen zijn organisatie (dit kan binnen de BelRAI webtoepassing).

- Controleren of de informed consent formulieren voor alle cliënten beschikbaar zijn en up to date zijn.
- Antwoorden op vragen in verband met beveiliging en privacy, zowel van zorgverleners als van cliënten.
- Periodiek en proactief nakijken van veiligheidslogs om eventuele inbreuken op het privacy beleid op te sporen.
- Onderzoeken van klachten in verband met inbreuken op de privacy en hierover verslag uitbrengen aan het management. Het is de taak van het management om passend op te treden in geval van inbreuken.
- Periodiek verslag uitbrengen aan het management over de veiligheid en naleving van de veiligheid- en privacy politiek.

4 Toegangsrechten en positie

- Veiligheidsconsulenten hebben toegang tot de **log gegevens** van hun eigen groep **en onderliggende groepen**.¹
- De veiligheidsconsulent mag zelf **geen toegang hebben tot zorggegevens van een cliënt**. Hij of zij mag niet zelf BelRAI vragenlijsten invullen voor cliënten in zijn of haar organisatie. De veiligheidsconsulent heeft wel toegang tot alle logs met betrekking tot zijn of haar organisatie.
 - Nuancering: het is mogelijk dat een persoon vanuit meerdere functies kan inloggen in BelRAI, bijvoorbeeld iemand die verpleegkundige van diploma is, maar de taak van veiligheidsconsulent uitoefent in een bepaalde organisatie. In deze situatie zal de betreffende persoon bij het inloggen moeten kiezen vanuit welke functie hij wil werken. BelRAI bekijkt dit dan als twee afzonderlijke personen met een strikte scheiding tussen beide rollen.
- De veiligheidsconsulent heeft best een functie die hem of haar zo **onafhankelijk** mogelijk maakt bij eventuele discussies tussen een zorgverlener en een cliënt. Een mogelijkheid is dat de veiligheidsconsulent een onafhankelijke consultant is of werknemer van een onafhankelijk bedrijf, maar dit is zeker niet noodzakelijk. In elk geval moet de functie van de veiligheidsconsulent binnen een organisatie zo omschreven worden dat die voldoende **bewegingsvrijheid** heeft om zijn rol op te nemen. Hij moet bijvoorbeeld **beschermd** worden (cf een vakbondsafgevaardigde) zodat hij niet zomaar kan ontslagen worden als hij problemen signaleert die de organisatie of het management slecht uitkomen (“klokkenluider”).
- De veiligheidsconsulent kan tegelijk **geen groepsbeheerder** zijn, omdat deze de toegangsrechten bepaalt tot zijn groep. De veiligheidsconsulent is niet de persoon die de toegangsrechten bepaalt maar wel die de correcte naleving van de toegangsrechten controleert.

5 Praktische uitwerking in BelRAI

Vooraleer iemand zijn rol van veiligheidsconsulent kan uitoefenen in het BelRAI-systeem moeten de volgende voorwaarden voldaan zijn:

1. opgenomen worden als veiligheidsconsulent in de BelRAI authentieke bron van zorgverleners, beheerd door RIZIV.
2. Een geldige elektronische identiteitskaart hebben en de bijhorende pin code kennen.
3. Als veiligheidsconsulent van een groep in BelRAI aangeduid zijn.

De veiligheidsconsulent van een organisatie kan in het BelRAI systeem de volgende zaken doen:

¹ Ondanks het feit dat de toegang tot cliënten niet hiërarchisch gebeurt, willen we dit voor de logoverzichten voor VC's wel doen om een maximale werkbaarheid en veiligheidscontrole mogelijk te maken. Anders zou men voor alle subgroepen ook VC's moeten aanstellen.

- Log overzichten bekijken voor de groep waarvan hij veiligheidsconsulent is.
- Profiel bekijken van cliënten en zorgverleners die tot zijn groep behoren en van de groepen waartoe hij toegang heeft.
- Toegangsrechten bekijken: groepslidmaatschap van cliënt, zorgverleners met individuele toegang, cliëntbeheerder(s).
- De VC heeft géén toegang tot:
 - Vragenlijsten van cliënten (noch bekijken, noch invullen van vragenlijsten, resultaten of individuele statistieken).
 - Profiel van cliënten en zorgverleners aanpassen.
 - Toegangsrechten aanpassen.

6 Profiel

- Ervaring in de gezondheidszorg.
- Minimum basisopleiding: bachelor (of gelijkwaardig door ervaring).
- Dit hoeft geen technisch geschoolde persoon te zijn, maar wel iemand met een basiskennis van en voeling met computers en internet.
- Aandacht hebben voor privacy- en veiligheidsaspecten bij het omgaan met gezondheidsinformatie.
- Eigen organisatie kennen: weten welk soort zorg aan welke mensen wordt verstrekt en wie wat verwerkt qua informatie > een veiligheidsconsulent die zijn organisatie niet kent, kan dat niet.
 - Dit neemt niet weg dat het wel een externe persoon kan zijn die bijvoorbeeld voor meerdere zorgorganisaties de rol van veiligheidsconsulent opneemt.
- Niet in de dagdagelijkse praktijk staan qua zorg (toch zeker niet binnen de organisatie waarvoor hij veiligheidsconsulent is).

7 Opleiding

BeIRAI organiseert de nodige opleiding voor veiligheidsconsulenten om het privacy beleid in BeIRAI uit te leggen. Deze opleiding bestaat uit één lesdag, gevolgd door een halve terugkomdag na enkele maanden praktijkervaring.

7.1 Opleiding veiligheidsconsulent (1 dag):

7.1.1 Praktische informatie

Data:

- Ma **28 februari 2011** 9u - 18u: Nederlandstalig
- Ma **14 maart 2011** 9u - 18u: Franstalig

Locatie: K.U.Leuven Mediacentrum, Parkstraat 45 bus 3605, 3000 Leuven.

Zie ook <http://soc.kuleuven.be/com/mediac/contact.php>

Kostprijs: 100 euro per deelnemer.

7.1.2 Inhoud

- Basisbeginselen privacy en gezondheidszorg (1,5u):
 - Privacy wetgeving
 - Patiëntenrechten
 - Medisch geheim
 - Belang van aandacht voor de privacy
- Rol van eHealth (1u)
 - Wat doet eHealth en wat doet eHealth niet

- Belang van gevalideerde authentieke bronnen
- Elektronische identiteitskaart (eID)
- BelRAI inleiding (1u)
 - Wat zijn RAI, InterRAI en BelRAI?
 - Welk soort informatie wordt verwerkt in BelRAI
 - Waarom zou men RAI gebruiken?
- BelRAI privacy beleid en technische beveiliging (1u)
 - Basisprincipes van het BelRAI privacy beleid
 - Cliëntbeheerder en therapeutische relatie
 - Rolgebaseerde toegangsbeveiliging
 - Belang van groepshierarchie voor privacybescherming
- Rol van veiligheidsconsulent in BelRAI (0,5u)
 - Taakomschrijving
 - Concrete invulling in BelRAI
- Hands-on: zelf concrete case uitwerken in BelRAI (computer) (1u).

7.2 Terugkomdag (halve dag)

- Ervaringen verzamelen uit de praktijk, na een tijd de functie van veiligheidsconsulent te hebben uitgeoefend.
- Leren uit fouten
- Testen naar de kennis van de deelnemers

7.3 Verwachte kennis na de opleiding

Na deze 1,5 dag opleiding wordt van de deelnemer verwacht de volgende kennis en vaardigheden te hebben:

- Het BelRAI veiligheidsbeleid kunnen uitleggen aan een “leek”, dus kunnen antwoorden op vragen zoals:
 - Wat is een “informed consent”?
 - Waarom gebruiken we een elektronische identiteitskaart?
 - Waarom werkt dat met eHealth? Is dat geen big brother?
 - Wat doet een cliëntbeheerder?
 - Wat is een therapeutische relatie?
 - Wat betekent “gedeeld medisch geheim”?
 - Waarom zijn er groepen in BelRAI?
 - Waarom ziet een kinesist niet dezelfde informatie in BelRAI als een arts?
- De administratieve functies van de BelRAI webtoepassing kunnen bedienen, bijvoorbeeld:
 - Nakijken wie de cliëntbeheerder is van een bepaalde cliënt.
 - Nakijken wie er toegang heeft tot een bepaalde cliënt.
 - Weten wat er moet gebeuren als bijvoorbeeld een bepaald ziekenhuis nog steeds toegang blijkt te hebben tot een cliënt, terwijl de opname al een hele tijd geleden is.
 - Raadplegen en interpreteren van de veiligheidslogs om mogelijke inbreuken te kunnen detecteren.

8 Lectuur

BelRAI privacy documenten op de BelRAI wiki site in [Nederlands](#) en [Frans](#)

Presentatie over BelRAI privacy en beveiliging in [Nederlands](#) en [Frans](#)

9 Hulp nodig?

Indien u vragen hebt over de rol van veiligheidsconsulenten en veiligheidsconsulenten, over veiligheidsaspecten van BelRAI, of over BelRAI in het algemeen, kan u zich richten tot de helpdesk: helpdesk@belrai.org.